

Svaki Banjalučanin će na pomen svog grada reći da je krajiška ljepotica grad zelenih aleja, grad mladosti, sporta i lijepih žena. Banja Luka je podignuta sa obje strane Vrbasa, na mjestu gdje ova divlja, planinska rijeka iz svojih klisura, tijesnaca i klanaca gubi osobine gorske rijeke i ulazi u niziju kroz koju pravi svoj put ka ušću u Savu.

Panorama Banje Luke Vrbas teče sredinom grada i na gradskom području prima pritoke: Suturliju, Crkvenu i Vrbanju.

Središnji dio grada leži na nadmorskoj visini od 163m, okružen tercijarnim brežuljcima. Okolina Banje Luke bogata je raznovrsnom šumskom divljači, a rijeke ribom, što je doprinijelo razvoju lova i ribolova.

Još od rimskog perioda počelo je iskorišćavanje termalnih i mineralnih izvora koji se na teritoriji grada nalaze u Srpskim Toplicama i u susjednoj opštini Laktašima i Slatini.

Klima u Banjoj Luci je umjereno kontinentalna sa uticajima panonskog pojasa. Srednja godišnja temperatura je 10,7°C, srednja januarska 0,8°C, dok je srednja julska 21,3°C.

Prostrano područje grada nije u srazmjeri sa brojem stanovnika koji ga naseljavaju. Prateći tok Vrbasa grad se razvijao nizvodno, a stambenanaselja koja su se gradila poslije Drugog svjetskog rata i zemljotresa 1969. razvijala su se u širinu prema brdima koja okružuju Banju Luku, ispod kojih su nikle moderne višespratnice.

Na širim prostorima grada otkrivena su veoma bogata arheološka nalazišta koji govore o prastanovnicima prostora oko rijeke Vrbas. Pod svojim današnjim imenom se spominje prvi put 6. 2. 1494. U tursko doba Ferhad paša Sokolović oko 1580 gradi čaršiju na idealnom prostoru za razvoj naselja, na ušću Crkvene u Vrbas.

U svojim 500 godina postojanja Banja Luka je bila poprište mnogih sukoba, u vrijeme austrijsko – turskih ratova bila je više puta pustošena, a njeno stanovništvo pobijeno ili rastjerano. Naročito je značajna bitka koja se vodila oko banjolučke tvrđave 1773. godine u kojoj su obje strane pretrpjele velike gubitke. Banju Luku su pored vojničkih pohoda pustošile i velike epidemije kuge, od kojih je najstrašnija bila ona između 1813. i 1816. te uvijek prisutni zemljotresi.

Krajem turske vladavine Banja Luka, prema novoj administrativnoj podjeli postaje regionalni centar vlasti. U to vrijeme grad je imao 1.126 kuća od kojih su 103 bile u srpskoj varoši.

1878. Banju Luku okupira Austro – Ugarska, pod čijom vlašću grad značajno napreduje. Dobija saobraćajnice, razvija se privreda i trgovina. Željezničkim putem se izvlači drveno bogatstvo, koje se plasiralo dalje u sve krajeve Austro – Ugraske.

Najznačajnija ličnost tog vremena udiže se visoko iznad Zmijanja na Manjači sa koje dolazi, veliko književno stvaralaštvo i domoljublje Petra Kočića ostavlja veliki i trajni pečat na slici Banje Luke. Za vrijeme austrougarske vladavine otvorena je i Velika realka, Fabrika duvana i drvoprerađivačko preduzeće «Bosna holtz».

Vrijeme velike ekspanzije grada dolazi sa vladavinom energičnog i poduzetnog Bana Svetislava Tise Milosavljevića, kada se grade monumentalne zgrade Hipotekarne banke, Banske uprave, Banskog dvora, Sokolskog doma, higijenskog zavoda i Narodnog pozorišta.

Procvat grada zaustavlja Drugi svjetski rat i njemačko bombardovanje 9. aprila 1941, te savezničko 1944. Banja Luka je oslobođena 22. aprila 1945. godine.

Najteži udarac u poslijeratnom periodu joj zadaje katastrofalni zemljotres 1969. godine, nakon kojeg grad konačno dobija svoj prepoznatljivi izgled i značaj.

Osnivanjem Republike Srpske, Banja Luka kao najveća teritorijalno politička jedinica postaje glavni grad Republike, u kojem su sjedišta svih republičkih institucija. Danas se prostire na površini većoj od 15 000 ha koju naseljava oko 220 000 stanovnika, od kojih preko 75% živi u užem gradskom području. Kulturno-obrazovni koncept regije stvaraju Narodni muzej, Narodno pozorište, Narodna i univerzitetska biblioteka, kuturni centar Banski dvor, Arhiv, Dječije pozorište, Umjetnička galerija, trinaest srednjih škola i četrnaest visokoškolskih ustanova.

Naročito je značajna djelatnost kompozitora i etnomuzikologa Vlade Miloševića. Grad mladih je značajan sportski centar čiji su rukometaši, bokseri, fudbaleri i drugi sportisti postizali izuzetne rezultate na evropskim i svjetskim takmičenjima i olimpijadama.